

PLAN LEKCJI WYCHOWAWCZEJ

KLASA PIERWSZA LICEUM

TEMAT : "RÓWNOUPRAWNIENIE KOBIEŃ I MĘŻCZYŹN"

CEL GŁÓWNY: popularyzacja tematyki równouprawnienia kobiet i mężczyzn

Etapy lekcji:

1. Wprowadzenie tematyki społeczno-kulturowej tożsamości płci, równouprawnienia kobiet i mężczyzn; zasygnalizowanie potrzeby rozmawiania o tym zagadnieniu, stwierdzenie, czy wg. uczniów, temat wymaga bliższej analizy, a jeśli tak to dlaczego. (załącznik nr 1)
2. "Burza mózgów" - uczniowie pracują w grupach 4-5 osobowych. Zadaniem jest stworzenie listy przejawów dyskryminacji kobiet i mężczyzn w Polsce i na świecie. Uczniowie na arkuszach papieru zapisują swoje propozycje, a następnie każda grupa ma za zadanie zaprezentować wyniki swojej pracy na forum klasy. Na zakończenie tego ćwiczenia nauczyciel w formie slajdu lub wydrukowanych kopii prezentuje listę najczęstszych objawów dyskryminacji kobiet i mężczyzn w Polsce opracowanych przez CBOS. (załącznik nr 1) i krótko komentuje.
3. Dyskusja - nauczyciel wspólnie z uczniami stara się określić powody, dla których kobiety nie są traktowane na równi z mężczyznami i na odwrót.
4. "Mini debata" - nauczyciel dzieli klasę na 2 grupy. Tematem dyskusji jest: "Jeszcze długa droga przed kobietami do bycia traktowanymi na równi z mężczyznami ". Pierwsza grupa ma za zadanie bronić stwierdzenia, druga polemizować (nie zgodzić się z nim). Debatę poprzedza zebranie argumentacji za i przeciw. Na zakończenie ćwiczenia uczniowie przeprowadzają debatę.
5. Dyskusja w grupach - uczniowie mają za zadanie ustalić, w jaki sposób można zwiększyć świadomość ludzi dot. problemu nierównego traktowania płci oraz czy istnieje możliwość walki z przejawami dyskryminacji kobiet.
6. Podsumowanie zajęć lekcyjnych

ZAŁĄCZNIK 1

PRZEJAWY DYSKRYMINACJI KOBIET

- * DYSKRYMINACJA PŁACOWA
- * PREFEROWANIE MĘŻCZYŹN PRZY PRZYJĘCIU DO PRACY - OGÓLNE
- * PROBLEMY Z AWANSEM, SZKLANY SUFIT
- * NIEDOCENIANIE, LEKCEWAŻENIE, BRAK SZACUNKU NA POLU ZAWODOWYM
- * DYSKRYMINACJA W PRACY NA SKUTEK FUNKCJI MACIERZYŃSKIEJ
- * MOBBING, NADMIERNE OBCIĄŻANIE OBOWIAZKAMI, NADMIERNE WYMAGANIA
- * DYSKRYMINACJA W PRACY - OGÓLNE
- * TRADYCYJNIE OGRANICZONY DOSTĘP KOBIET DO NIEKTÓRYCH PROFESJI
- * ZWOLNIENIE PO URLOPIE MACIERZYŃSKIM
- * ATRAKCYJNOŚĆ FIZYCZNA JAKO ISTOTNE KRYTERIUM PRZY PRZYJĘCIU DO PRACY BĄDŹ JEJ WYKONYWANIU
- * PŁEĆ JAKO KRYTERIUM ISTOTNE PODCZAS REDUKCJI ZATRUDNIENIA W FIRMIE
- * DYSKRYMINACJA KOBIET W RODZINIE - WIĘCEJ OBOWIAZKÓW, MNIEJ PRAW, DRUGORZĘDNA ROLA
- * GORSZE TRAKTOWANIE DZIEWCZĄT/ KOBIET W SZKOLE
- * LEKCEWAŻENIE W URZĘDACH, INSTYTUCJACH
- * OBIEGOWA OPINIA O NIEUMIEJĘTNOŚCI PROWADZENIA SAMOCHODU PRZEZ KOBIETY
- * OBIEGOWA OPINIA O KOBIECY BRAKU KOMPETENCJI I PRZEWADZE INTELEKTUALNEJ MĘŻCZYŹN
- * PRZEMOC WOBEC KOBIET W DOMACH
- * MNIEJ KOBIET W POLITYCE, NA LISTACH WYBORCZYCH, NA EKSPONOWANYCH STYANOWISKACH
- * WIĘKSZE WYMAGANIA SPOŁECZNE WOBEC KOBIET, SUROWSZA OCENA ZACHOWANIA

PŁEĆ KULTUROWA

Płeć kulturowa (ang. gender – rodzaj; w Polsce używa się także tłumaczeń: płeć społeczno-kulturowa oraz (społeczno-) kulturowa tożsamość płci) oznacza zestaw norm, dotyczących wszystkiego tego, co w danej kulturze czy społeczeństwie jest uważane za odpowiednie dla kobiety / dziewczynki lub mężczyzny / chłopca. A za odpowiednie mogą być uważane szeroko rozumiane role społeczne, które często są przypisywane w sposób jednoznaczny jednej płci. Stanowią one zestaw zakazów i nakazów, oczekiwań społeczeństwa kierowanych w stronę kobiet i mężczyzn, a dotyczących tego, jaka powinna być „prawdziwa kobieta”, a jaki – „prawdziwy mężczyzna”.

Oczekiwania adresowane do kobiet i mężczyzn, często zupełnie różne w zależności od płci, mogą dotyczyć na przykład:

- * zaangażowania w opiekę nad dziećmi,
- * zaangażowania w obowiązki związane z prowadzeniem domu,
- * rodzaju pracy zawodowej (czy samego faktu jej podjęcia)
- * wysokości zarobków i wiążącej się z nimi możliwości utrzymania domu i rodziny,
- * zachowania w różnych sytuacjach społecznych (oczekiwania często zawierane w zdaniu „kobiecie (mężczyźnie) to nie wypada”),
- * zainteresowań,
- * sposobu spędzania wolnego czasu, podejmowanych aktywności, w przypadku dzieci także zabawek i zabaw,
- * wyrażania emocji (różnice dotyczą szczególnie sposobu wyrażania smutku i złości),
- * cech charakteru,
- * zabawek i zabaw,
- * wyglądu zewnętrznego (i dbania o wygląd zewnętrzny).

Normy i oczekiwania przypisywane kobietom i mężczyznom (dziewczętom i chłopcom) są reprodukowane w procesie socjalizacji i uwewnętrzniane (internalizowane) przez większość członkiń/członków społeczeństwa. Zatem w obrębie płci społeczno-kulturowej mieszczą się jedynie cechy o charakterze nabytym, w odróżnieniu od cech o charakterze wrodzonym, zależnych od płci biologicznej.

Płeć kulturowa (gender) charakteryzuje się dwoma ważnymi cechami:

- * zmienia się w czasie – inne są w tej chwili oczekiwania i normy dotyczące kobiet i mężczyzn, inne były w XIX wieku. Np. kobiety w Polsce mają prawa wyborcze zaledwie od 93 lat, i jego przyznanie w 1919 roku nie jest wyrazem zmian ewolucyjnych, ale faktu, że przepisy pozwalające głosować wcześniej wyłącznie mężczyznom, było jedynie umową społeczną. Inne przykłady to prawo do

studiowania (dla mężczyzn – od 1364 roku, dla kobiet – od 1897 roku, czy prawo do urlopu wychowawczego, części urlopu macierzyńskiego czy urlopy ojcowskie (kolejne zmiany w polskim kodeksie pracy, ostatnia wprowadzona 1 stycznia 2010 roku);

* zmienia się w przestrzeni – te zmiany są ściśle związane z kontekstem kulturowym, wynikającym z tradycji, religii, obyczajów. Inaczej wygląda sytuacja kobiet (i mężczyzn) w krajach Europy Zachodniej, inaczej w krajach Afryki Subsaharyjskiej, inne są oczekiwania dotyczące dziewcząt i chłopców w zależności od tego, jakie są tradycyjne role kobiet i mężczyzn, jakie wzorce panują w danym środowisku (np. na terenach wiejskich dużo trudniej jest żyć niezgodnie z normami dotyczącymi płci, bo w małych społecznościach bardziej „rzuca się w oczy” kobieta stawiająca na pracę, czy mężczyzna na urlopie wychowawczym. W mieście, zwłaszcza dużym, takie sytuacje bardziej się rozmywają).

Ta zmienność, zwłaszcza w sytuacji, kiedy patrzymy na nią z perspektywy czasu, jest niezbitym dowodem na to, że sytuacja kobiet i mężczyzn jest uwarunkowana społecznie i kulturowo, a nie wyłącznie biologicznie. W tej chwili wydaje nam się „naturalne” (i często właśnie takiego słowa używamy), że kobiety i mężczyźni mogą głosować czy studiować, kilkaset lat temu brak dostępu dla kobiet na uczelnie wyższe argumentowano mniejszą masą ich mózgu, i tym samym argumentem „naturalności” czy „natury”.

Pojęcie gender pojawiło się w odróżnieniu od płci biologicznej, oznaczającej zespół cech bezpośrednio wynikających z biologii, z budowy ciała i materiału genetycznego kobiet i mężczyzn. I tak – możliwość urodzenia dziecka przez kobietę jest cechą biologiczną, ale już oczekiwanie, że to kobieta będzie osobą zajmującą się dzieckiem i wszystkim, co związane z jego wychowaniem, należy do płci kulturowej.

opracowanie: Małgorzata Jonczy-Adamska

Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej

Literatura:

Ewa Majewska, Ewa Rutkowska: Równa szkoła – edukacja wolna od dyskryminacji. Poradnik dla nauczycielek i nauczycieli, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, Gliwice 2007.

Kulturowa tożsamość płci. Podręcznik dla trenerów (pod red. Anny Dzierzgowskiej i Piotra Skrzypczaka), Stowarzyszenie Amnesty International, Warszawa 2005.

PLAN LEKCJI WYCHOWAWCZEJ

KLASA DRUGA LICEUM

TEMAT : "MITY I STEREOTYPY PRZYPISYWANE KOBIECIOM I MĘŻCZYZKOM PRZEZ SPOŁECZEŃSTWO I KULTURĘ"

CEL GŁÓWNY: Uwrażliwienie na zagadnienia dotyczące równego udziału kobiet i mężczyzn w życiu publicznym

Etapy lekcji:

1. Przypomnienie pojęcia społeczno-kulturowej tożsamości płci poprzez dyskusję

Które bohaterki najdawniejszych dzieł – mitologii, „Iliady” i „Odysei” wpisują się w stereotyp kobiecości, a które świadomie przekraczają swoje role? Z jakimi tradycyjnymi wyobrazeniami na temat kobiecości spotykamy się od najdawniejszych czasów? Dlaczego tak rzadko kobiety przewyciężały swoje role społeczno-kulturowe?

Penelopa, Helena Trojańska, Kalipso, Atena, Artemida, Afrodyta, Nike, Amazonki, Antygona i Ismena

Jaki wpływ na stereotypizację ról kobiet w społeczeństwie polskim ma tradycja biblijna i dominująca rola Kościoła? Jakie wyobrażenia kobiecości narzuciły warunki historyczne (zabory, wojny, stan wojenny)? Które działania kobiet XXI wieku są próbą przekraczania granic ról społecznych? (**Kongres Kobiet, Manify wobec dyskryminacji kobiet w Polsce, kampania „Płaca za pracę w domu”**).

2. Ćwiczenia w mieszanych grupach -uczniowie mają dokonać analizy popularnych wyobrażeń dotyczących stereotypizacji ról społecznych.

Należy uzasadnić, skąd wziął się stereotyp, jakie zjawiska współczesnego świata utrwalają takie schematy myślowe? (reklamy, kino, żarty i kawały) i w jaki sposób można go przewyciężyć

Stereotypy dotyczące mężczyzn	Co o tym sądzić?
1. Mężczyzna powinien w życiu posadzić drzewo, wybudować dom i spłodzić syna.	
2. Mężczyzna musi zarabiać więcej niż kobieta	
3. Mężczyzna bez prawa jazdy to nie mężczyzna.	
4. Mężczyzna nie zajmie się dzieckiem	

tak dobrze jak kobieta.	
5. Mężczyźni nie potrafią gotować.	
6. Mężczyźni nie muszą specjalnie dbać o swoją urodę.	

Stereotypy dotyczące kobiet	Co o tym sądzić?
1. Kobieta jest zmienną	
2. Kobieta szybciej się zakochuje	
3. Tylko kobieta potrafi dobrze zająć się domem.	
4. Kobiety to gaduły	
5. Kobiety są fatalnymi kierowcami	
6. Ładna kobieta jest głupia, brzydka to karierowiczka	

3. „Burza mózgów” - prosimy o wskazanie przez uczniów najpopularniejszych stereotypów płciowych na polu zawodowym, np.

Mężczyźni nadają się do biznesu, a kobiety do garów. Kobiety to słabi właściciele firm. Kobiety nie mogą być dobrym szefem, ani liderem. Kobiety są zbyt „miękkie” w negocjacjach i nie umieją podejmować decyzji.

4. Uczestników zajęć dzielimy na kilkusobowe zespoły.

Zadaniem uczestników jest uszeregowanie poprzez ranking diamentowy wartości, które powinny znaleźć się w etyce szefa i pracownika .

Wniosek – cechy pozbawione są znamion płciowych! (np. punktualność, odpowiedzialność, koleżeńskość). Które cechy i umiejętności typowe jednak dla kobiet (czy to też stereotyp!!) mogą poprawić pracę w zespole?

5. **Zadanie domowe (do wyboru)**

- Co to oznacza więc bycie nowoczesnym mężczyzną lub kobietą? Uczniowie robią sondaż wśród 5 znajomych osób ze szkoły. Zebranie wniosków na kolejnej lekcji.
- Która kobieta mogłaby być patronką Twojej szkoły? Uzasadnij wybór.

PLAN LEKCJI WYCHOWAWCZEJ

KLASA TRZECIA LICEUM

TEMAT : "RÓWNE SZANSE KOBIEI I MĘŻCZYŹN"

CEL GŁÓWNY: uświadomienie potrzeby istnienia równych szans kobiet i mężczyzn w życiu publicznym.

Etapy lekcji:

- 1. Czynności organizacyjne.**
- 2. Przypomnienie informacji nt. równouprawnienia, stereotypizacja płci.** Uczniowie metodą burzy mózgów gromadzą skojarzenia z dwoma pojęciami (pojęcia te pojawiły się już w latach wcześniejszych na lekcjach wychowawczych). Następnie trzy wybrane tydzień wcześniej osoby podają w sposób zwięzły definicje przywołanych pojęć, np. Wg WHO „gender” to „stworzone przez społeczeństwo role, zachowania, aktywności i atrybuty jakie dane społeczeństwo uznaje za odpowiednie dla mężczyzn i kobiet”.
- 3. Dyskusja nt. równouprawnienia kobiet i mężczyzn.** Nauczyciel omawia z uczniami kwestię, wprowadzając pojęcie „parytet”. Uczniowie wyrażają swoją opinię nt. równouprawnienia. Istnieją dwa warianty dalszego ciągu lekcji:
  - a) Brak równouprawnienia – Klasa zostaje podzielona na grupy i pracuje metodą metaplanu.

Przedstawiciele grup przedstawiają wyniki prac. Wnioski w poszczególnych grupach zostają uzupełnione. O ile nie pojawi się taka informacja, nauczyciel dodaje, że istnieją instytucje, które zajmują się równouprawnieniem kobiet i mężczyzn (należy podkreślić, że sprawa dotyczy **OBU PŁCI!**). Ważne, żeby podczas rozmowy podjąć próbę odpowiedzi, czemu służy równouprawnienie płci w życiu publicznym

- b) **Równouprawnienie – Nauczyciel prowokuje dyskusję nt. „czynników”, które pozwoliły na równouprawnienie obu płci i które współcześnie pozwalają na równe traktowanie kobiet i mężczyzn.** Uczniowie powinni również wykazać, jakie są skutki pozytywne równouprawnienia. Wśród odpowiedzi powinna się znaleźć informacja, że istnieją instytucje, które zajmują się tym zagadnieniem. Uczniowie pracują w parach lub trójkach. Korzystając z urządzeń elektrycznych wyszukują w internecie nazwy takich instytucji i przygotowują ich krótką charakterystykę. Następnie przedstawiają zgromadzone informacje na forum klasy.

4. Podsumowanie lekcji i ocena zachowania uczestników.